

1. AMPLASAMENT

Cladirea se află în centrul oraşului Sfântu Gheorghe, în nordul Parcului Elisabeta, pe strada Libertăţii, nr 12.

Clădirea prezintă două fronturi majore, unul principal spre sud, adiacent străzii Libertăţii, iar celălalt secundar spre est, pe strada Kossuth Lajos.

Corpul cladirii este in forma de U cu aripi inegale, corpul central cu dimensiuni considerabile de 67,47 m, fiind marcat în ax de un rezalit surmontat de un turn cu ceas atingând cota maximă de 20, 50 m.

2. PROPRIETATE

Clădirea este proprietatea Consiliului Judeţean Covasna, P-ţa Libertăţii, nr 4, având CF. nr 23 381-C1-U1, nr topografic 370/1/II/VI.

3. IMPORTANŢA CLĂDIRII

Obiectul studiului de faţă este fostul Bazar al Oraşului, construit între anii 1867-1869, Monument Istoric, înscris pe listele din 2004 cu nr. de cod: CV-II-m-13110, şi situat în ansamblul urban protejat al centrului municipiului Sf. Gheorghe cu numărul de cod: CV-II-a-B-13086.

4. SCURT ISTORIC

Destinată fi Bazarul oraşului, după cum ne arată inscripţia dezvelită pe una din arcaturile unei uşi exterioare (VAROSI MERCURIAL), clădirea a fost ridicată între anii 1867 şi 1869, sub Imperiul Austro-Ungar, în limitele reglementărilor urbane ale Impăratului Franz Josef.

În 1874 clădirea a suferit unele midificări prin schimbarea funcţiunii de la etaj, când s-a deschis aici Scoala Superioară de fete, parterul rămânând în continuare comercial. În 1879 aceasta a devenit Şcoala Normală de fete, iar partea a fost utilizat şi ca spaţii administrativ-financiare.

Între anii 1923-1977 clădirea a fost ocupată le etaj de Tribunalul Sf Gheorghe, la parter continuând să ofere servicii comerciale şi administrative.

În anul 1970, s-a realizat o extindere a clădirii prin prelungirea laturii de nord de pe strada Kossuth cu un tronson destinat funcţiunii de birouri la etaj, şi a unor funcţiuni administrative şi culturale la parter. Clădirea a fost gândită ca o extindere a celei vechi, reluând "ad-literam" toate componentele structurale, compoziţionale, decorative, inclusiv prelungirea şarpantei, astfel încât acum este confundată cu cea veche, mai ales după renovarea faţadei.

Clădirea a suferit modificări continuu pe parcursul celor 125 de ani de existenţă atât datorită schibărilor funcţionale cât şi acţiunilor seismice în special cele din 1940 si 1977.

Transversal au fos desfiinţaţi pereţi care au accentuat sensibilitatea cladirii la eforturile pe directie transversala.

Clădirea a fost consolidată în anul 1977 cu tiranți metalici, centuri de beton armat cu secțiuni de 25 x 65 cm.

După cutremurele din anii 1986 și 1990 au apărut din nou degradări în special în zona rezaliturii central care cuprinde casa scării și turnul.

Turnul a fost consolidat cu profile metalice de la nivelul șarpantei ceasului până la nivelul podului.

După această dată, etajul a fost preluat de către Muzeul Național Secuiesc, prin amenajarea la parterul turnului și a întregului etaj a Galeriei Gyárfás Jenó, iar în anul 2008, patru săli dela parter și subsolul aferent a fost preluat de Galeriele MAGMA, aparținând aceleiași instituții muzeale.

Ultimul proiect de amenajare al Galeriei Gyárfás Jenó aparține firmei SC GEMINEX SRL, efectuat în mai 2011. O parte din propunerile acestui proiect s-au executat.

5. CONSIDERENTE STILISTICE

Clădirea este cea mai impunătoare din ansamblu, atât prin dimensiuni (67,50m pe frontul străzii Libertății, și 17,8m pe strada Kossuth, iar înălțimea maximă este de 20,88m), cât și prin tratarea compozițională și decorativă.

Clădirea este în formă de U, are subsol, parter, etaj și un turn pătratic cu ceas, ce surclasează cornișa generală cu încă două nivele și este acoperit cu o șarpantă specială ce oferă patru frontoane triunghiulare pe cele patru laturi ale turnului. Colțul dinspre Strada Kossuth este teșit la 45 grade, acoperișul este în două, respectiv patru ape cu învelitoare de tiglă solzi.

Edificiul prezintă doar două fațade asigurând perspectiva de colț de pe două artere mari ale orașului, dar în același timp, beneficiind de o largă curte interioară destinată serviciilor.

Fațada sudică orientată spre str. Libertății, respectiv spre Parcul Elisabeta este maiestuoasă, având o compoziție perfect simetrică față de axul central, marcat de un rezalit ușor avansat de trei deschideri cu arcade semicirculare la parter și tot atâtea la etaj, doar că acestea sunt marcate de ferestre geminate dreptunghiulare. Rezalitul continuă cu două etaje ale unui turn îngust, pătratic, de o singura travee ca latură ce deține deasemenea câte două ferestre geminate la fiecare etaj și e situat deasupra cornișei generale ale fațadei principale, separat fiind de un atic bogat decorat.

De o parte și de alta a rezaliturii descris mai sus se afla frontul extins al fațadei principale având de fiecare parte câte șapte deschideri atât la parter cât și la etaj. La parter acestea sunt de tip vitrină, până la trotuar, fiind de fapt uși de acces în spațiile comerciale de la fostul Bazar al orașului, și prezintă la partea superioară arce semicirculare. La etaj, ferestrele sunt

dreptunghiular alungite pe verticală și dispuse pe axul vitrinelor de la parter, asigurând astfel traveiața verticală a unei clădiri istorice clasice.

Cele două etaje sunt despărțite de un brâu median format dintr-o profilatură mai avansată față de planul fațadei la partea inferioară a etajului și o alta pe toată înălțimea parapetului ferestrelor, subliniată de un profil discret la baza ferestrelor și marcată de o suprafață dreptunghiulară în relief, tot la a două travei. Sub cornișa acoperișului, un alt brâu ușor retras este punctat în dreptul axei ferestrelor de câte o deschidere dreptunghiular- orizontală destinată aerisirii șarpantei.

Decorațiile fațadei sunt simple accentuând sobrietatea unui stil clasicist târziu, ușor eclectic.

Parterul este tratat în bosaje din tencuială dispuse orizontal între deschideri și despărțite de zona dispunerii lor radiale de deasupra arcelor printr-o profilatură de stil doric, (având abacă, echină și baghetă frontală).

Vitrinele parterului sunt puternic perimetrare de două rânduri de ancadramente, unul mai îngust, situat în planul tâmplăriei și altul mult mai lat, extins până la bosaje.

Ferestrele curente ale etajului sunt marcate de câte un ancadrament simplu pe lateral și deasupra ferestrei, un alt dreptunghi excavat de o fantă orizontală și o ambrazură orizontală dreaptă ușor profilată.

Câțiva pilaștri angajați, situați la extremă, la colțurile clădirii, iar alți patru la rezalitul central sunt ușor decroșați deținând o profilatură superioară ce sugerează un capitel doric, în prelungirea profilului orizontal superior de sub cornișă.

Pilaștri etajului rezaliturii par a se prelungi pe aticul acestuia, amplificând verticalitatea acestei zone centrale.

Ferestrele geminate ale etajului rezaliturii sunt tratate cu un brâu continuu unificator pentru cele două ferestre iar deasupra acestora se reia banda dreptunghiular orizontală deasupra căreia apare câte o inscripție.

6. STRUCTURA CLĂDIRII

Fundațiile clădirii au cota la adâncimea de 2,15 m de la nivelul terenului amenajat, fiind alcătuite din piatră neregulată.

Structura portantă a clădirii este din zidărie de cărămidă de calitate modestă, respectiv cărămidă de 30/15/6,5 cm, fabricate manual cu liant de mortar de var-nisip. Există trei axe longitudinale majore, respectiv trei nuclee de structuri închise, dar între acestea prea puține ziduri transversale care să rigidizeze întreaga structură.

Planșeul de peste parter este realizat dintr-o succesiune de bolți în leagăn (cupole) sprijinite pe arce dublu pe ambele direcții, toate din cărămidă.

Planșeul de peste etaj a fost realizat din grinzi de lemn de brad distanțate în sistem dublu, cu tavan de lemn tencuit pe suport de trestie și astereală.

Pardoseala de peste bolți a fost (azi e desfăcută) executată cu aceeași metodă ca cea de la etaj.

Turnul e realizat deasemenea din materiale modeste și vulnerabile atât la acțiunile seismice cât și la cea de macerare a zidăriei din cauza umidității capilare indusă în pereți prin intermediul fundațiilor neizolate.

Șarpanta este clasică exemplificativă pentru dulgheriile acelei epoci, podul este nefuncțional și neutilizabil.

7 OBIECTUL STUDIULUI DE FAȚĂ

Galeria de Artă Gyárfás Jenó, secția de arte plastice a Muzeului Național Secuiesc din Sf. Gheorghe e destinată să funcționeze în spațiul definit de parterul turnului având funcțiunea de hol de acces și întreg etajul destinat sălilor de expoziție.

Între anii 2008-2009 clădirea a fost reabilitată prin refacerea și înlocuirea învelitorii, schimbarea parțială a tâmplăriei de la parter, acoperirea finisajelor originale ale pardoselii holului cu ceramică, introducerea unor finisaje de faianță pe pereții grupurilor sanitare.

Proiectul din mai 2011, a propus următoarele modificari:

Din punct de vedere functional:

In holul de acces se propune refacerea instalațiilor si a finisajelor tuturor pardoselilor, a casei scării și a grupurilor sanitare, introducerea unei platforme ridicătoare (lift) pe peretele nord-estic exterior al holului în vederea facilitării accesului persoanelor cu dizabilități motorii.

La etaj se propune desființarea grupului sanitar, găsirea unui spațiu de depozitare și a unui birou pentru curator.

S-a propus deasemenea realizarea unor instalații de climatizare prin crearea unui tavan fals la nivelul etajului, schimbarea în întregime a tâmplăriei cu alta

Investiția a fost realizată parțial dar nu s-a intervenit major nici la consolidarea structurii portante, nici la eradicarea infiltrării umezelii în ziduri prin capilaritate, nici la etanșizarea clădirii în vederea pierderii de energie termică.

Proiectul nostru (decembrie 2016) încearcă să ducă mai departe și să îmbunătățească soluția funcțională și cea a finisajelor, printr-o abordare mai conștientă și mai profesionistă din punct de vedere al conservării și evidențierii substanței originale ale clădirii, alegerea unor materiale și a unui design mai performant.

8. CONSTATĂRILE STUDIULUI

Starea tehnică a structurii clădirii:

Structura portantă a parterului, vizitabilă în spațiile comerciale, alcătuită din bolți în leagăn sprijinite pe ambele laturi de arce de două rânduri de cărămidă dispusă vertical, este tencuită neglijent și vopsită strident suferind prin apariția unor supante perimetrare și de apariția unor ornamente cu un gust indoielnic.

Bolțile prezintă deformări și fisuri locale, iar pereții umezi din cauze binecunoscute, nu păstrează tencuiala care la rândul ei este pe bază de mortar cu ciment, desprinzându-se astfel de pe pereti.

Cel mai bine se observă deformațiile bolților la etaj, unde din cauza stării foarte proaste ale grinzilor ce susțin pardoseala, acestea au fost scoase dezvelind extradadosul cupolelor de la parter. Tencuiala aplicată astupă posibilele fisuri sau degradări recente în special după cutremurele din 1990. Tot astfel se observa cu ușurință existența tiranților metalici care sun dispuși pe ambele direcții ale cupolelor și situați deasupra planului de naștere al cupolelor și dedesubtul fostei pardoseli a etajului.

Vopsirea agresivă în negru a intradosului cupolei (parter)

Căderea tencuiei și fomarea petelor din cauza umezelii (parter).

Arcele din cărămidă vizibile la extrados (etaj).

Tirant vetust și centurile de beton de cca 25/65 cm sunt dispuse deasupra tiranților și a planurilor de naștere, înlocuind pe alocuri lipsa pereților portanți transversali ce ar putea rigidiza structura.

Extradosul planșeului de peste parter în zona de colț estic (teșită) a etajului pare să fie realizată din bolțișoare de cărămidă susținute de grinzișoare metalice în formă de I și dispuse în diagonală ușor radial. Aceasta este o soluție specifică planșeelor din secolul al XIX-lea.

Se observă și centura perimetrală din beton, precum și culoarea violentă a pereților. Partea de jos a acestora este lăsată albă, probabil pentru a se putea lucra la pardoseli, iar lipsa de unitate cromatică e evidentă și din figura de mai jos, unde coexistă contrastant culorile alb, bleumarin, verde și violet.

Conform proiectului menționat mai sus, s-au efectuat tavane false la toate încăperile etajului cu scafe decorative și prevăzute cu prize de aer iar cel mai vizibil acest lucru se observa la tavanul coridorului de distribuție din partea de nord.

Cu privire la finisajele holului galeriei de artă, semnalăm următoarele:

Pardoselile din gresie au fost dispuse peste pardoseala originală din piatră naturală. Scările holului au fost tapetate cu gresie, iar contratreapta retrasă a fost "umplută" cu tencuială pentru a forma unghi drept cu treapta și astfel, plinta, deja parțial realizată la perete este comod rezolvată în unghi drept. Aceasta placă groasă de marmoră a treptelor, precum și pardoseala veche fac parte din puținele dovezi ale "substanței originale" ale monumentului, alături de grilajele de fier forjat de la lunetele vitrinelor de la parter.

Balustrada existentă este extrem de nepotrivită cu spațiul de altfel impunător al holului.

9. CONCLUZIILE STUDIULUI

Înainte de orice intervenție ar fi fost de dorit efectuarea mai multor expertize de natură tehnică de specialitate și anume:

- EXPERTIZA HIDROFUGĂ, care să stabilească nivelul de umezeală și transmiterea acesteia din fundații la pereți prin capilaritate, calitatea elementelor de eliminare a apei pluviale de pe acoperiș sau a celei de pe teren, sursele interne ale umezelii provenite din defectarea unor instalații sanitare sau de încălzire.
- EXPERTIZA TEHNICĂ PRIVIND STATICA ȘI REZISTENȚA CLĂDIRII LA SEISMICITATE, care să verifice indicii dincolo de care vor fi necesare consolidări. Conform expertizei recente a D-lui Ing Ursu,
"Trebuie făcută evaluarea seismică (expertiza) în varianta consolidată cel puțin conform metodologiei de nivel 2 deoarece:
 - este o clădire cu pereți structurali din zidărie nearmată cu planșee fara rigiditate semnificativă în plan orizontal;
 - amplasamentul clădirii este în zona seismică cu $a_g=0.20g$;
 - este monument și se încadrează în clasa a II-a de importanță."
- EXPERTIZA TEHNICĂ PRIVIND ȘARPANTELE ISTORICE
- EXPERTIZA BIOLOGICĂ
- STUDIU DE PARAMENT atât la fațade cât și la interior. Acest studiu ar putea descoperi fisuri sau crăpături ascunse și periculoase deoarece numeroasele intervenții nu au ținut cont de aceste aspecte.

10. RECOMANDĂRI

Cu privire la holul de acces, se recomandă organizarea unui spațiu elegant, și maiestuos care să pună în valoare personalitatea emblematică a artistului căruia este dedicată galeria. Pentru aceasta ar putea fi folosit cu succes pedestalul pătratic ce se deschide la etaj prin amplasarea unui ansamblu statuar reprezentativ pentru artist, sau pentru mediul acestuia.

Bolțile, cupolele și firidele sunt spectaculoase și bine puse în valoare de albul finisajului, așa că prețiozitatea restului finisajelor ar fi de dorit, ca de exemplu, luciul marmorei treptelor și pardoselii holului, balustrada de sticlă transparentă, cu mâna curentă spre perete din lemn ergonomic sculptat. Scara este un element sculptural de bază într-un hol și trebuie exploatată la maxim.

Suprafața de lemn cald și lucios al pardoselii lustruite a sălilor de expunere ar fi înnobilită de ștraifurile de sticlă dispuse de o parte și de alta a arcelor din cărămidă, expuse privirii vizitatorilor ce s-ar putea bucura de ingeniozitatea structurilor cupolate ale secolului XIX.

Ferestrele etajului ar putea împrumuta culoarea tâmplăriei din lemn natur stratificat (evident cu geam termopan pentru izolarea termică), etc.

Cât privește funcțiunea holului ar trebui să adăpostească un mic magazin de lux de carte și suveniruri, cu o tratare specială interioară, poate tematică, care să asigure și vânzarea de bilete, grupuri sanitare cu finisaje de înaltă calitate, cu o atmosferă intimă, semiîntuneric, muzică relaxantă, decorații florale și oglinzi.

Sălile de expunere ar putea fi prevăzute cu diverse simeze mobile și dinamic aranjate dar și cu nișe semicilindrice fixe realizate din materiale ușoare ce ar ritma parcursul vizitatorului sau ar constitui capete de perspectivă în axul încăperilor unde vor fi dispuse.

Lumina naturală va trebui să fie minimalizată pentru a nu dăuna exponatelor sau privitorului, iar sistemele de difuzie – obturare ar putea să constituie motive decorative sau estetice îmbogățitoare.

BIBLIOGRAFIE

1. Fekete Marta, arh, AMENAJARE INTERIOARĂ A GALERIEI DE ARTĂ SF. GHRORGHE, Proiect tehnic, PROMAX SRL, proiect nr 5/2011
2. Ursu Aurel, ing, expert MLPAT, AMENAJARE INTERIOARĂ A GALERIEI DE ARTĂ SF. GHRORGHE, Expertiză Tehnică, noiembrie 2016
3. Raluca Diaconescu, Dr arh. AMENAJARE INTERIOARĂ A GALERIEI DE ARTĂ SF. GHRORGHE, Documentație fotografică, noiembrie 2016

INTOCMIT

Prof. Dr. Arh. Adriana MATEI
Expert MCC NR 111/2008

Prof. Dr. arh. Adriana Matei, Expert MCC nr 111/2008

12